

بررسی رابطه ساختار خانواده از نظر انطباق‌پذیری و همبستگی با رضایت زناشویی در زنان شاغل

مریم اسبقی^۱

اعظم حسین‌زاده^۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی بررسی رابطه ساختار خانواده از نظر انطباق‌پذیری و همبستگی با رضایت زناشویی در زنان شاغل انجام شد. پژوهش از نوع همبستگی و جامعه آماری پژوهش کلیه زنان شاغل در ادارات شهر کرج و نمونه این پژوهش شامل ۴۰۰ نفر از زنان شاغل در شهر کرج تهران بودند که بر اساس نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در پژوهش پرسشنامه ساختار خانواده السون و همکاران (۱۹۸۵) و رضایت زناشویی السون، فورینر و دراکمن (۱۹۸۲) بود. داده‌ها با استفاده از شیوه‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (رگرسیون چندگانه و ضریب همبستگی پیرسون) و با استفاده از نرم افزار spss20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که همبستگی و انطباق‌پذیری خانواده، رضایت زناشویی زنان شاغل را پیش‌بینی می‌کنند ($P < 0/001$). همچنین، همبستگی و انطباق‌پذیری خانواده با رضایت زناشویی و مولفه‌های آن یک رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/001$). نتایج نشان داد، بین همبستگی و انطباق‌پذیری خانواده با رضایت زناشویی زنان شاغل رابطه مثبت وجود دارد و از نتایج پژوهش حاضر می‌توان در تدوین پروتکل‌های درمانی استفاده کرد.

واژه‌گان کلیدی: ساختار خانواده، انطباق‌پذیری، رضایت زناشویی، زنان شاغل.

۱- استادیار روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Asbaghimaryam@gmail.com

azam.4002@gmail.com

۲- کارشناسی ارشد مشاوره دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران

مقدمه

در جوامع کنونی، کارکنان به صورت مداوم با چالش‌های مرتبط با ساختار و نقش‌ها و هویت شغلی خود روبرو هستند (درگاهی، علی‌پناه و نوری‌زاده پهرانی، ۱۳۹۷). اگرچه بسیاری از محققان فکر می‌کردند که کار و خانواده دو دنیای مجزا هستند (رایان، ما، هاسو و کو^۱، ۲۰۱۵)، اما پژوهش‌های مداوم و مقالات مروری بی‌شماری که رابطه بین کار و خانواده را مورد مطالعه قرار داده‌اند، نشان داد که این دو حوزه نه تنها با هم در ارتباط هستند بلکه از یکدیگر تاثیر می‌پذیرند (بویار، مارتز، پرسون و کوپو^۲، ۲۰۰۳؛ بایرون^۳، ۲۰۰۵؛ ویدانوف^۴، ۲۰۰۵؛ گرنندی، کوردیرو و کورتر^۵، ۲۰۰۵؛ فورد، هین و لانگکامر^۶، ۲۰۰۷). یکی از متغیرهایی که رابطه تنگاتنگی با کار دارد، ساختار خانواده است.

پیوستگی و انطباق^۷ اولین بار در سال ۱۹۷۹ تا سال ۱۹۸۹ توسط السون در الگوی حلقوی پیچیده نظام خانواده^۸ و زوجین عنوان شد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲). شک^۹ (۲۰۰۲) معتقد است که کارکرد خانواده با کیفیت خانواده در سطح سیستمی یا روابط دوتایی اشاره دارد که پیوستگی و انطباق خانواده را در بر می‌گیرد (پورسینا، طهماسبی و صادقی، ۱۳۹۳). منظور از پیوستگی، پیوند و تعهد عاطفی است که اعضای خانواده نسبت به یکدیگر دارند و شامل مولفه‌هایی چون رابطه عاطفی، تعامل خانوادگی، روابط پدر و مادر، رابطه فرزند و والدین، مقدار تعامل به لحاظ زمان و مکان، نوع دوست، علایق و در نهایت چگونگی گذارندن اوقات فراغت است، اما انطباق‌پذیری به میزان تغییرپذیری در نقش‌ها، قوانین، کنترل و انطباق خانواده اشاره دارد که در این بعد، تاکید روی ثبات در

1. Ryan, B., Ma, E., Hsiao, A., & Ku, M

2. Boyar, S., Maertz, C., Person, A., & Keugh, s

3. Byron, D

4. Voydanoff, p

5. Grandy, A., Cordeiro, B., & Crouter, A

6. Ford, M., Heinen, B., & Langkamer

7. family affiliation and adaptation

8. family pattern sophisticated model

9. Shock

مقابل تغییر است. در صورت انطباق پذیری در خانواده، مدیریت خانواده به صورت دموکراتیک خواهد بود و همه اعضا در تصمیم گیری شرکت می کنند (السون، ۱۹۹۴، به نقل از جلالی، احدی و کیامنش، ۱۳۹۵). در تاثیر اشتغال زنان بر روابط میان همسران، نتایج متفاوت و گاهی متناقض به چشم می خورد. برخی معتقدند اشتغال زنان به اشکال گوناگون موجبات گسست و عدم انطباق و همبستگی زندگی زناشویی را فراهم کرده است؛ مثلاً پژوهش های میدانی در برخی کشورهای غربی گواه این واقعیت است که وقوع طلاق در میان زنان شاغل تقریباً دو برابر طلاق در میان همه زنان و چهار برابر زنان غیر شاغل است (زغفرانچی، ۱۳۸۸). برخی آن را تسهیل کننده طلاق (سایر و بینچا،^۱ ۲۰۱۵؛ اسپوین^۲ و همکاران، ۲۰۰۲)، بیمه کننده پیامدهای اقتصادی طلاق (مدیری و رحیمی، ۱۳۹۵) یا عاملی در افزایش تمایل به طلاق دانسته اند (تیچمن^۳، ۲۰۱۰) و برخی استقلال مالی زنان را عامل شکننده تر شدن روابط زوجین می دانند (مک کارتی و ادواردز، ۱۳۹۰). بر این اساس، مشارکت اقتصادی زنان سهم آنان در بودجه خانواده را با اهمیت می کند و قدرت چانه زنی شان را به طور چشم گیری افزایش می دهد. از این رو، می توانند بدون واژه از واکنش های تند درباره نکات مورد اختلاف، بحث و امتیازگیری کنند و ساختار عمومی خانواده را به چالش بکشند (مدیری و رحیمی، ۱۳۹۵). برخی شرایط موجود در کار زنان، مانند کار نامنظم یا ساعات کاری را موجب اختلال در زندگی زناشویی معرفی کرده اند (حیدری، حسین پتر، ۱۳۸۵، لیو، نگو و چونیک^۴، ۲۰۱۶). همچنین یافته های پژوهشی نشان داد که میانگین نمرات زنان خانه دار در عامل ساختار قدرت بالاتر از زنان کارمند است. این یافته نشان داد ورود زن به سیستم اقتصادی باعث افزایش قدرت او در خانواده نمی شود و حتی قدرت او را کاهش می دهد. در برخی پژوهش ها نیز اشاره شده است به دلیل اینکه زنان شاغل متحمل فشارهای روانی بیشتر نظیر انتظارات شغلی در مقابل انتظارات

1. Sayer, L. C., & Bianchi, S. M

2. Schoen, R

3. Teachman, J

4. Liu, H., Ngo, H. Y., & Cheung, F. M

خانوادگی، تقسیم کارهای خانگی، تعارض و ابهام نقش‌ها می‌شوند، این باعث کاهش رضایت زناشویی می‌شود (پولایت، رایبسون و ابرسون^۱، ۲۰۱۸).

در تعریف رضایت زناشویی باید گفت که؛ رضایت زناشویی یک ارزیابی کلی از وضعیت رابطه زناشویی یا رابطه عاشقانه کنونی فرد است و می‌تواند انعکاسی از میزان شادی افراد از روابط زناشویی و یا ترکیبی از خشنود بودن به واسطه بسیاری از عوامل مختص رابط زناشویی باشد (ماسوله^۲، ۲۰۱۸). رضایت زناشویی یک موقعیت روان‌شناختی است که خود به خود به وجود نمی‌آید بلکه مستلزم تلاش هر دو زوج است. هنگامی که روابط میان زن و مرد در خانواده رضایت‌بخش باشد، آرامشی بر خانواده حاکم می‌شود که موجب کارایی بهتر فرزندان و به‌دنبال آن افزایش عملکرد بهتر خانواده در جامعه می‌گردد (لاونر، کارنی و برادبوری^۳، ۲۰۱۶). در مورد رابطه بین ساختار خانواده و رضایت زناشویی یافته‌های متناقضی وجود دارد، برای مثال تحقیق ذوالفقارپور، حسینیان و یزدی (۱۳۸۸) نشان داد که با افزایش قدرت زن در خانواده رضامندی زناشویی وی کاهش می‌یابد. همچنین نتایج تحقیقات بولوندا^۴ (۲۰۱۱) و بریزسنياک و ویزمن^۵ (۲۰۰۴) نشان دادند تسلط زن اثر منفی روی کیفیت روابط زناشویی می‌گذارد. در سوی دیگر یافته‌های پژوهشی چانگ^۶ (۲۰۱۶) و یو و پین^۷ (۲۰۱۷) گزارش کردند که هر چه درجه رضایتمندی زناشویی زوجین به میزان نزدیکی ساختار قدرت ایده‌ال‌شان بیشتر باشد، میزان رضامندی زوجین بیشتر است. از این اظهارات می‌توان نتیجه گرفت برخی از زوجین در روابط دموکراتیک احساس شادی دارند و برخی در روابط غیر دموکراتیک. در مورد اشتغال زنان و رضایت زناشویی نیز، برخی پژوهشگران اشاره کردند که زنان شاغل فرصت و

1. Pollitt, A. M., Robinson, B. A., & Umberson, D

2 Masuleh, K.

3 Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N.

4. Bulanda, J. R

5. Brezsnayak, M., & Whisman, M. A

6. Chang, H. C

7. Yi, C. C., Lu, Y. H., & Pan, Y. K

انرژی کمتری برای رسیدگی به امور منزل و تصمیم‌گیری‌های مربوط به امور خانه دارند. به عبارتی آنها محل کار را جایگزین خانه کرده‌اند و همچنین به این دلیل که پذیرش مسئولیت تصمیم‌گیری‌های خانه آنها را متحمل فشار بیشتر می‌کند، انجام تصمیم‌گیری‌ه را به شوهران خود تفویض می‌کنند و این باعث کاهش رضایت زناشویی می‌شود (ذوالفقارپور، حسینیان و یزدی، ۱۳۸۸). برخی پژوهشگران نیز به تأثیرات مثبت اشتغال زنان بر روابط همسران اشاره داشته‌اند. ایشان نشان داده‌اند رضایت زناشویی در زوجین هر دو شاغل بیشتر و طلاق در این خانواده کمتر است (راجرز، دی‌بیور^۱ ۲۰۰۱؛ تسینگ و هارویی، دانسین و سامر^۲، ۲۰۰۳). پژوهشی نشان داد که اشتغال زنان حتی در بافت سنتی مانند شهرکرد، نه تنها تأثیر سوء در رضایتمندی از زندگی زناشویی نداشته، بلکه با توجه به تأثیر آن بر امکانات رفاهی باعث افزایش رضایتمندی شده است (یزدان‌پناه، جورکش، دهقان و جعفرنژاد، ۱۳۹۷). برخی نیز نشان داده‌اند در زوجین هر دو شاغل مردان مسئولیت بیشتر را در خانه بر عهده دارند و با برقراری روابط مساوی و تقسیم مسئولیت خانه، میزان رضایت زناشویی بین آنان افزایش می‌یابد (ابراهیمی، صالحی، ۱۳۹۰؛ ساکو، دامونت و دوو^۳، ۱۹۹۳).

حال با توجه به نتایج متفاوت تحقیقات داخلی و خارجی مبنی بر اینکه تأثیرپذیری ساختار انطباق و همبستگی خانواده و رضایت زناشویی از اشتغال زنان به متن هر جامعه، شرایط ساختاری آن و همچنین ارزش‌ها و نگرش‌های افراد همان جامعه بستگی دارد و نمی‌توان و نباید نسخه واحدی در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های اجتماعی به کار برده شود. همچنین، با توجه به اهمیت موضوع، سیر فزاینده اشتغال زنان، روند صعودی مشکلات زناشویی و طلاق عاطفی و برخی آسیب‌های خانواده و همچنین تناقض‌هایی که در تحقیقات یافت شد و نیز عدم بررسی نقش اشتغال زنان در رابطه قدرت و رضایت

1. Rogers, S. J., & DeBoer, D. D

2. Tsang, L. L. W., Harvey, C. D., Duncan, K. A., & Sommer, R

3. Sacco, W. P., Dumont, C. P., & Dow, M. G

زناشویی، هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه ساختار خانواده از نظر انطباق‌پذیری و همبستگی با رضایت زناشویی در زنان شاغل بود.

روش پژوهش

جامعه آماری پژوهش شامل تمامی زنان شاغل ادارات شهر کرج در سال ۱۳۹۸-۱۳۹۹ بود. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده گردید و حجم نمونه با در نظر گرفتن سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\alpha=0/05$) محاسبه گردید. مقدار Z یا t در فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر ۱/۹۶ در نظر گرفته شد. مقدار d (اشتباه مجاز)، ۰/۲ یا ۰/۲۰ یا کمتر در نظر گرفته می‌شود تا توان آزمون از ۸۰٪ کمتر نشود که در اینجا مقدار d (۰/۰۵) در نظر گرفته شد. مقادیر p و q به منظور محاسبه حداکثر حجم نمونه ۰/۵ در نظر گرفته شدند.

$$n = \frac{Nt^2pq}{Nd^2 + t^2pq} = \frac{12373(1/96)^2(0/5)(0/5)}{12373(0/05)^2 + (1/96)^2(0/5)(0/5)} = 372/9$$

بر اساس فرمول بالا حجم نمونه زنان شاغل در شهر کرج، برابر با ۳۷۲/۹ محاسبه گردید که به منظور بالا بردن قدرت تعمیم‌پذیری یافته‌ها حجم نمونه به ۴۰۰ نفر افزایش یافت. جهت انتخاب نمونه فوق از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شد. بدین منظور ابتدا شهر کرج به پنج منطقه جغرافیایی شمال، جنوب، مرکز، شرق و غرب تقسیم شد و سپس از هر منطقه جغرافیایی شهر، سه منطقه به صورت تصادفی انتخاب و از هر منطقه، چهار اداره و سازمان انتخاب (آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، بانک‌ها، شهرداری و فرمانداری) و زنان شاغل در سازمان‌ها و ادارات این مناطق منتخب به عنوان نمونه پژوهش مورد مطالعه قرار گرفتند.

ابزار گردآوری

الف) پرسش نامه رضایت زناشویی: فرم ۴۷ سوالی این پرسشنامه توسط السون، فورینز و دراگمن (۱۹۸۲) ساخته شده است که ۱۱ خرده مقیاس دارد که شامل: موضوعات شخصیتی^۱، تطابق پذیری زناشویی^۲، حل تعارض^۳، مدیریت مالی^۴، فعالیت های مربوط به اوقات فراغت^۵، روابط جنسی^۶، فرزندان و فرزندپروری^۷، بستگان و دوستان^۸، نقش های تساوی طلبی^۹ و سوگیری عقیدتی^{۱۰}. نحوه نمره گذاری ۵ گزینه بر اساس مقیاس لیکرت در نظر گرفته شد که شامل (کاملاً موافق=۴، موافق=۳، نه موافق و نه مخالف=۲، کاملاً مخالف=۱، مخالف=۰) است. حداکثر نمره آزمودنی در این پرسشنامه برابر با ۴۶۰ است. نمره بالاتر نشان دهنده رضایت مندی بیشتر زناشویی است. السون و همکاران (۱۹۸۲) در پژوهشی اعتبار این پرسشنامه را با روش ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹۲ گزارش کرده اند. همچنین ضریب همبستگی پرسشنامه اینریج با مقیاس های رضایت خانوادگی ۰/۴۱ تا ۰/۶۰ و با مقیاس های رضایت زندگی از ۰/۳۳ تا ۰/۴۱ است که نشانه روایی سازه آن است (رییکی^{۱۱}، ۲۰۱۸). در ایران نیز همبستگی درونی این پرسشنامه ۰/۹۵ گزارش شده است (سلیمانیان، ۱۳۷۳) و در پژوهشی دیگر مهدویان (۱۳۷۶) اعتبار آزمون را با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و با روش بازآزمایی (به فاصله یک هفته) برای مردان ۰/۹۳ و برای زنان ۰/۹۴ بدست آورده است.

1. personality issues

2. marital adaptability

3. conflict resolution

4. financial management

5. leisure activities

6. sexual relationship

7. children and parenting

8. family and friends

9. equalitarian roles

10. religious orientation

11. Rienecke, R. D

مقیاس ارزیابی انطباق و انسجام خانوادگی: این مقیاس به منظور ارزیابی کنش-وری خانواده بر اساس الگوی "سرکامپلکس" طراحی و تهیه شده است و یکی از پرکاربردترین مقیاس‌های مورد استفاده برای اندازه‌گیری ساختار خانواده می‌باشد (مظاهری، صادقی و حیدری، ۱۳۸۷). این مقیاس که سومین تجدید نظر FACES می‌باشد، توسط السون و همکاران (۱۹۸۵) به منظور اندازه‌گیری دو بعد اصلی الگوی خانواده سرکامپلکس یعنی انطباق و انسجام خانوادگی به کار می‌رود. این مقیاس از ۴۰ گویه و ۲ خرده‌مقیاس انسجام (۲۰ سوال) و انطباق (۲۰ سوال) تشکیل شده است. نمره‌گذاری پرسشنامه بصورت طیف لیکرت ۵ نقطه ای می‌باشد که برای گزینه‌های «هرگز»، «به ندرت»، «گاهی اوقات»، «غالباً» و «همیشه» به ترتیب امتیازات ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ در نظر گرفته می‌شود (السون، پرتنر و لاوی، ۱۹۸۵). اعتبار مقیاس ارزشیابی انطباق و انسجام خانواده، ۰/۷۷ برای بعد انسجام و ۰/۶۲ برای بعد انطباق‌پذیری برآورد شده است (وندویک و اکبلاد^۲، ۱۹۹۳). همچنین در پژوهشی که توسط مظاهری و همکاران (۱۳۸۷) انجام شد اعتبار ارزشیابی سازش‌پذیری و پیوستگی خانواده توسط آلفای کرونباخ برای بعد انسجام ۰/۷۴ و برای بعد انطباق‌پذیری ۰/۷۵ به دست آمده است. مقیاس ارزیابی انطباق و انسجام خانوادگی تنها با یک آلفای کلی ۰/۶۸ برای کل ابزار ۰/۷۷ و برای انسجام، ۰/۶۲ برای انطباق از یک همسانی درونی نسبی برخوردار است. ضریب همبستگی در بازآزمایی برای همبستگی خانواده ۰/۸۳ و برای انطباق‌پذیری خانواده ۰/۸۰ بود که نشان دهنده ثبات بسیار خوب است (جونز، قاردنر، ۲۰۰۲؛ به نقل از لطفی‌نیا، محب و پیشرو، ۱۳۸۸).

میزان همسانی درونی آن از طریق آلفای کرونباخ برای انسجام و پیوستگی (۰/۶۸۹) و برای انطباق‌پذیری (۰/۶۳۶) بدست آمده است (لطفی‌نیا و همکاران، ۱۳۸۸). همچنین از روایی صوری خوبی بهره مند است، اما در خصوص انواع دیگر روایی، داده‌های مربوطه

---

1. Portner & Lavee
2. Vandvik & Eckblad

در دسترس نیست. از سوی دیگر چند مطالعه نشان داده است که این ابزار از روایی گروه‌های شناخته شده مطلوبی در تمایز میان خانواده‌های افراطی، متوسط و متعادل در چند مقوله مشکل، برخوردار است. در حال حاضر مطالعات بسیاری در مورد FACES-III در حال انجام است که می‌تواند اطلاعات بیشتری را در مورد روایی آن به دست دهد (آهنگر کانی، زاده‌محمدی، حیدری و طالبی، ۱۳۹۳).

یافته‌ها

قبل از بررسی فرضیه‌ها، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین و احراف معیار و حداقل و حداکثر نمرات بررسی و در جدول ۱ نتایج توضیح داده شده است

جدول شماره ۱: فراوانی، حداقل و حداکثر نمره، میانگین و انحراف معیار در متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	تحمل واریانس	تورم واریانس	دوربین واتسون
انسجام	۵۲/۱۳	۱۰/۵۲	۰/۲۴۵	-۰/۶۴۵	۰/۷۳	۱/۳۹	۱/۹۹
انطباق	۵۹/۱۰	۸/۱۸	۰/۱۲۶	-۰/۴۰۳	۰/۸۵	۱/۴۵	۱/۸۷
موضوعات شخصی	۲۶/۸۹	۱/۲۵	۰/۲۴۰	-۰/۴۵۶			
تطابق‌پذیری زناشویی	۳۰/۲۵	۱/۴۶	۰/۴۵۶	-۰/۳۷۸			
حل تعارض	۲۶/۱۵	۱	۰/۲۶۱	-۰/۲۸۹			
مدیریت مالی	۳۸/۳۳	۲/۰۱	-۰/۳۶۵	-۰/۴۵۶			
اوقات فراغت	۲۲/۱۸	۱/۱۳	-۰/۲۵۰	-۰/۲۶۹			
روابط جنسی	۲۸/۸۷	۱/۸۷	-۰/۵۶۰	-۰/۴۲۳			
فرزندپروری	۲۱/۸۷	۱/۳۶	-۰/۳۶۲	۰/۳۲۰			
بستگان و دوستان	۲۷/۳۶	۱/۸۷	-۰/۱۵۸	-۰/۳۲۰			
نقش‌های تساوی طلبی	۱۴/۲۰	۱/۸۴	-۲۲۰	-۰/۵۴۸			
سوگیری عقیدتی	۳۴/۸۹	۲/۵۸	-۰/۳۹۸	-۰/۳۷۶			
رضایت زناشویی کلی	۷۶/۴۱	۶/۸۷	-۰/۴۵۶	۰/۲۴۰	۰/۶۶	۱/۵۶	۱/۵۵

مطابق جدول ۱ شاخص‌های مربوط به چولگی و کشیدگی هیچ یک از متغیرها خارج از محدوده ± 2 نیست، بنابراین متغیرهای پژوهش توزیع طبیعی دارند. نتایج شاخص‌های تحمل واریانس و تورم واریانس نشان از عدم وجود اثر هم خطی شدید بین متغیرهای پیش‌بین را دارد. به علاوه چون آماره دوربین واتسون در بازه $1/5$ تا $2/5$ قرار دارد؛ بنا بر پیشنهاد دلاور (۱۳۸۶) فرض وجود همبستگی بین خطا رد می‌شود.

جدول ۲. ضرایب همبستگی رابطه بین انسجام، انطباق، و ابعاد رضایت زناشویی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
انسجام	۱								
انطباق	۰/۳۷۸**	۱							
بیمبختی شخصی	۰/۰۳۲*	۰/۱۲۰*	۱						
تعلق‌یابی زناشویی	۰/۳۳۰**	۰/۲۸۱**	۰/۱۹۵*	۱					
حل تعارض	۰/۳۵۵**	۰/۱۹۸**	۰/۲۴۵**	۰/۳۳۵**	۱				
مدیریت مالی	۰/۵۸۱**	۰/۱۷۳*	۰/۳۲۱**	۰/۱۰۲*	۰/۳۳۵**	۱			
اوقات فراغت	۰/۰۱۸	۰/۰۱۳	۰/۲۵۸**	۰/۳۱۳**	۰/۲۶۱**	۰/۲۵۸**	۱		
رابطه جنسی	۰/۲۷۱**	۰/۵۷۳**	۰/۳۷۱**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۲۱۰*	۱	
گرایش‌های جنسی	۰/۴۰۰**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۱
سنگین و زودپتان	۰/۱۰۰*	۰/۱۹۵*	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**
نقش‌های نسلی همسر	۰/۳۹۶**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**
رضایت زناشویی کلی	۰/۸۱۲**	۰/۶۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**	۰/۳۳۵**

* $p < 0/01$ ** $p < 0/001$

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون در جدول ۲ نشان می‌دهد بین انسجام با انطباق خانواده همبستگی مثبت معنادار ($R=0/47$ ، $p=0/001$) وجود دارد. افزون بر آن انسجام با رضایت زناشویی کلی ($R=0/812$ ، $P=0/001$) و ابعاد آن و انطباق خانواده با رضایت زناشویی ($R=0/625$ ، $p=0/001$) و ابعاد آن رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

جدول ۳. ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی رضایت زناشویی با همبستگی (انسجام و

انطباق پذیری

مدل	B	SEB	β	T	R ²
مقدار ثابت	۴/۲۴۱	۶/۷۶۹		۰/۶۳۰	
انسجام خانواده	۰/۸۵۴	۰/۲۱۰	۰/۰۷۷	۱۵/۸۰**	۰/۰۰۱
انطباق خانواده	۰/۷۸۹	۰/۴۵۶	۰/۲۱۰	۸/۵۳**	۰/۰۰۱

* $p < 0/01$ ** $p < 0/001$

به‌منظور پیش‌بینی رضایت زناشویی با همبستگی و انطباق خانواده از آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج در جدول ۳ نشان می‌دهد، همبستگی و انطباق خانواده به صورت مثبت توانایی پیش‌بینی رضایت زناشویی در زنان شاغل را دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه ساختار خانواده از نظر انطباق‌پذیری و همبستگی با رضایت زناشویی در زنان شاغل صورت گرفت. نتایج نشان داد که بین همبستگی خانواده و رضایت زناشویی و مولفه‌های آن رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و بین انطباق‌پذیری با رضایت زناشویی و مولفه‌های آن نیز در بین زنان شاغل یک رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که با نتایج پژوهش‌های ذوالفقارپور و همکاران (۱۳۸۸)، راجرز و دی‌ویو (۲۰۰۱)؛ تسینگ و همکاران (۲۰۰۳)، ابراهیمی و صالحی (۱۳۹۰)؛ ساکو و همکاران (۱۹۹۳) همسو دانست.

مشارکت روزافزون زنان در بیرون از خانه باعث تقویت حس اعتماد به نفس و استقلال و افزایش قدرت تصمیم‌گیری و برخورد مناسب با حوادث زندگی شده و اثری مطلوب بر روابط خانوادگی برجای گذاشته است. همچنین تاثیری که کار زن و درآمد وی در ابعاد مختلف زندگی دارد بر کسی پوشیده نیست. امروز رفاه خانواده در جوامع، بسیار مهم بوده و زوجین تمام تلاش خود را برای این امر مهم انجام می‌دهند. به نظر می‌رسد که زنان، هنگامی که به استقلال مالی می‌رسند، آرامش خاطر بیشتری دارند و همین آرامش خاطر تاثیر بسزایی بر روابط وی با همسر، فرزند و سایر اقشار جامعه می‌گذارد که باعث به وجود آمدن یک همبستگی بین خانواده و انطباق‌پذیری آن‌ها با شرایط مختلف زندگی می‌شوند. چون زوجینی که هر دو کارمند هستند به این درک می‌رسند که هر دو زوج باید هم در محیط خانه و هم در بیرون از خانه با همدیگر مشارکت داشته باشند و این باعث یک نوع انطباق‌پذیری زنان و مردان و آشنایی آنها با وظایف جنس مخالف می‌شود. برای مثال

وقتی زن کارمندی در محل کار مشغول است، مرد باید در داخل خانه در امر تربیت و خانه‌داری به زن کمک کند یا برعکس وقتی زن در محیط بیرون مشغول کار است، با بعضی از سختی‌ها و مشکلات زندگی آشنایی بیشتری پیدا کرده و این باعث یک نوع انطباق و مدیریت زندگی می‌شود و همین عوامل باعث یک ارتباط مثبت بین رضایت زناشویی و انطباق و همبستگی در زنان شاغل می‌شود.

با توجه به آنچه گفته شد می‌توان چنین نتیجه گرفت که بین انطباق‌پذیری و همبستگی خانواده با رضایت زناشویی زنان شاغل رابطه وجود دارد و انطباق‌پذیری و همبستگی خانواده توانایی پیش‌بینی رضایت زناشویی زنان شاغل را دارد. با این حال، نمونه پژوهش حاضر شامل شهر کرج می‌باشد و از تعمیم یافته‌های پژوهش حاضر به سایر جوامع و نمونه‌های دیگر، باید جانب احتیاط را رعایت نمود. همچنین از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر، عدم استفاده از سایر ابزارهای پژوهشی از قبیل مصاحبه و مشاهده در موقعیت طبیعی است که تعمیم‌پذیری اطلاعات را با مشکل مواجه می‌نماید. به همین خاطر پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی از ابزارهای متنوعی برای ارزیابی زنان شاغل استفاده گردد.

منابع

- ۱) ابراهیمی، جعفر و صالحی، فرزانه (۱۳۹۰). «بررسی مقایسه میزان رضایت از زندگی زنان شاغل و خانه دار»، **فصلنامه مطالعات جامعه شناسی**، ۴ (۱۳): ۶۰-۴۷.
- ۲) آهنگرکانی، محمد؛ محمدی، علی زاده؛ حیدری، محمود و طالبی، مریم (۱۳۹۳). «بررسی رابطه ارزش های ازدواج و جهت گیری مذهبی با ساختار خانواده در زوجین شهرستان بابل»، **تحقیقات علوم رفتاری**، ۱۲ (۱): ۲۵۴-۲۶۵.
- ۳) پورسینا، زهرا؛ طهماسیان، کارینه و صادقی، منصوره السادات (۱۳۹۳). «نقش واسطه ای ایمنی هیجانی در رابطه بین کارکرد خانواده و مشکلات رفتاری کودک»، **روانشناسی خانواده**، ۱ (۲): ۶۹-۷۸.
- ۴) جلالی، ایران؛ احدی، حسن و کیامنش، علیرضا (۱۳۹۵). «بررسی تاثیر آموزش خانواده مبتنی بر رویکرد اولسون بر بهبود انطباق و انسجام خانواده»، **روش ها و مدل های روانشناختی**، ۷ (۲۴): ۱-۲۲.
- ۵) حسینی، میمنت؛ قاسمی، سعید؛ علوی مجده، حمید؛ منوچهری، هومان؛ حیدری ممقانی، جعفر علی و نوروزی، زهرا (۱۳۹۲). «عملکرد و ساختار خانوادگی والدین دارای فرزند پسر مبتلا به ناتوانی بر اساس الگوی حلقوی پیچیده در شهر تهران»، **مجله مطالعات ناتوانی**، ۳ (۲): ۲۳-۳۳.
- ۶) حیدری، محمود و حسین پور، سوسن (۱۳۸۵). «تاثیر نوبت کاری بر رضامندی زناشویی پرستاران»، **فصلنامه خانواده پژوهشی**، ۲ (۸): ۳۵۷-۳۴۱.
- ۷) درگاهی، حسین؛ علی پناه، مبارکه و طهرانی، پدram. (۱۳۹۷). «مقایسه تعارض کار، خانواده در کارکنان گروه پزشکی و غیر پزشکی بیمارستان های علوم پزشکی تهران»، **مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین**. ۲۲ (۲): ۱۴۳-۱۵۲.
- ۸) ذوالفقاری پور، محبوبه؛ حسینیان، سیمین و یزدی، سید منور (۱۳۸۸). «بررسی رابطه میان ساختار قدرت در خانواده با رضامندی زناشویی زنان کارمند و خانه دار شهر تهران»، **فصلنامه تازه های مشاوره**، ۳ (۱۱): ۳۲-۴۵.

- ۹) زعفرانچی، لیلیاسادات (۱۳۸۸). **اشتغال زنان**، مجموع مقالات و گفتگوها، ریاست جمهوری، مرکز آموزش زنان و خانواده.
- ۱۰) لطفی نیا، حسین؛ محب، نعیمه و پیش روکلانکش، توحید (۱۳۸۸). «بررس الگوی مصرف مواد و ارتباط آن با کارکرد خانواده در مراجعین مراکز ترک اعتیاد شهر تبریز»، **زن و مطالعات خانواده**، ۲ (۶): ۱۰۷-۱۲۰.
- ۱۱) مدیری، فاطمه و رحیمی، علی (۱۳۹۵). «اشتغال زنان، نشاط زناشویی و گرایش به طلاق (مطالعه موردی: متاهلان شهر تهران)»، **زن و توسعه و سیاست**، ۱۴ (۴): ۴۷۱-۴۷۵.
- ۱۲) مظاهری، علی؛ صادقی، منصوره السادات و حیدری، محمود (۱۳۸۷). «مقایسه ادراک و آرمان ساختار خانواده در والدین و فرزندان جوان آن‌ها»، **خانواده پژوهی**، ۴ (۱۶): ۴۵-۶۲.
- ۱۳) مک کارتی، جیمز ریبنز و ادواردز، روزالیند (۱۳۹۰). **مفاهیم کلیدی در مطالعات خانواده**. ترجمه محمد مهدی لیبی، تهران: علم.
- ۱۴) میرزائی، رحمت؛ کریمی، خالد و شهریار، پونه (۱۳۹۳). «تاثیر اشتغال زنان بر میزان رضایت مردان از زندگی زناشویی»، **مجله سلامت و مراقبت**، ۱۶ (۳۴): ۶۹-۶۱.
- ۱۵) یزدان پناه، فریده؛ جورکش، فاطمه؛ دهقان، عزیزاله و جعفرنژاد، ابوبکر (۱۳۹۷). «بررسی رابطه اشتغال زنان بر میزان رضایت از زندگی زناشویی در زوجین شهرستان لار»، **مجله دانشگاه علوم پزشکی جیرفت**، ۶ (۱): ۴۵-۵۶.
- 16) Boyar, S. L., Maertz Jr, C. P., Pearson, A. W., & Keough, S. (2003). Work-family conflict: A model of linkages between work and family domain variables and turnover intentions. *Journal of managerial Issues*, 175-190.
- 17) Brezsnayak, M., & Whisman, M. A. (2004). Sexual desire and relationship functioning: The effects of marital satisfaction and power. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 30(3), 199-217.
- 18) Bulanda, J. R. (2011). Gender, marital power, and marital quality in later life. *Journal of women & aging*, 23(1), 3-22.
- 19) Chang, H. C. (2016). Marital power dynamics and well-being of marriage migrants. *Journal of Family Issues*, 37(14), 1994-2020.
- 20) Ford, M. T., Heinen, B. A., & Langkamer, K. L. (2007). Work and family satisfaction and conflict: a meta-analysis of cross-domain relations. *Journal of applied psychology*, 92(1), 57.

- 21) Grandy, A. A., Cordeiro, B. L., & Crouter, A. C. (2005). A longitudinal and multi-source test of the work-family conflict and job satisfaction relationship.
- 22) Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2016). Does couples' communication predict marital satisfaction, or does marital satisfaction predict communication?. *Journal of Marriage and Family*, 78(3), 680-694.
- 23) Liu, H., Ngo, H. Y., & Cheung, F. M. (2016). Work-family enrichment and marital satisfaction among Chinese couples: A crossover-spillover perspective. *International Journal of Stress Management*, 23(2), 209.
- 24) Masuleh, K. (2018). Comparing the Relationship Between Self Efficacy and Marital Satisfaction In Polycystic Ovary Syndrome and Healthy Female Cases. *Journal of Guilan University of Medical Sciences*, 26(104), 31-40.
- 25) Olson, D. H., Portner, J., & Lavee, Y. (1985). Family adaptability and cohesion evaluation scales (FACES III). St. Paul: University of Minnesota, Family Social Science.
- 26) Pollitt, A. M., Robinson, B. A., & Umberson, D. (2018). Gender conformity, perceptions of shared power, and marital quality in same- and different-sex marriages. *Gender & Society*, 32(1), 109-131.
- 27) Rienecke, R. D. (2018). Parental marital satisfaction in a family-based partial hospitalization program. *Eating disorders*, 26(2), 143-148.
- 28) Rogers, S. J., & DeBoer, D. D. (2001). Changes in wives' income: Effects on marital happiness, psychological well-being, and the risk of divorce. *Journal of Marriage and Family*, 63(2), 458-472.
- 29) Ryan, B., Ma, E., Hsiao, A., & Ku, M. (2015). The work-family conflict of university foodservice managers: An exploratory study of its antecedents and consequences. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 22, 10-18.
- 30) Sacco, W. P., Dumont, C. P., & Dow, M. G. (1993). Attributional, perceptual, and affective responses to depressed and nondepressed marital partners. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(6), 1076.
- 31) Sayer, L. C., & Bianchi, S. M. (2015). Women's economic independence and the probability of divorce: A review and reexamination. *Journal of Family Issues*, 21(7), 906-943.
- 32) Schoen, R., Astone, N. M., Kim, Y. J., Rothert, K., & Standish, N. J. (2002). Women's employment, marital happiness, and divorce. *Social forces*, 81(2), 643-662.

- 33) Teachman, J. (2010). Wives' economic resources and risk of divorce. *Journal of Family Issues*, 31(10), 1305-1323.
- 34) Tsang, L. L. W., Harvey, C. D., Duncan, K. A., & Sommer, R. (2003). The effects of children, dual earner status, sex role traditionalism, and marital structure on marital happiness over time. *Journal of Family and Economic Issues*, 24(1), 5-26.
- 35) Vandvik, I. H., & Eckblad, G. F. (1993). FACES III and the Kvebaek Family Sculpture Technique as measures of cohesion and closeness. *Family process*, 32(2), 221-233.
- 36) Yi, C. C., Lu, Y. H., & Pan, Y. K. (2017). Women's family status: A comparison of the family power structure in Taiwan and China. In *Walking a Tightrope: Meeting the Challenges of Work and Family* (pp. 91-116). Routledge.